De griep prik: 'Mij (ook nu) niet gezien?'

In oktober en november krijgen zo'n 6 miljoen Nederlanders een uitnodiging voor de jaarlijkse griep prik. **Vanwege covid-19 wordt dit jaar meer vraag naar de griepvaccinatie verwacht.** Ook van verpleegkundigen?

tekst **Nienke Berends** fotografie **Sem van der Wal/ANP**

Vanwege covid-19 wordt dit jaar wereldwijd meer vraag naar de griep prik verwacht. De vaccinatie beschermt weliswaar niet tegen het coronavirus, maar omdat de risicogroepen voor griep ook meer risico lopen bij covid-19, wordt er rekening mee gehouden dat meer mensen 'in daadwerkelijk gaan halen.

Verpleegkundigen en de griep prik hebben een lange geschiedenis. Nursing heeft er al geregeld over geschreven^{1,2} en ieder jaar opnieuw laait de discussie op: laat je je als verpleegkundige wel of niet vaccineren tegen griep? Doen, zeggen voorstanders. Want daarmee bescherm je patiënten tegen griep en ernstige complicaties daarvan. Er is onvoldoende bewijs, zeggen tegenstanders. Maar... is de bereidheid om de griepvaccinatie te nemen nu – in coronatijd – groter?

Bereidheid

Om te peilen of verpleegkundigen dit jaar extra bereid zijn om de griepvaccinatie te nemen, plaatste Nursing een poll online. Van de 1185 deelnemers liet de meerderheid weten de griep prik niet te halen, ook niet in deze covid-19-tijd. 'Nee, dat doe ik nooit', antwoordt 55% op de vraag 'Haal jij dit jaar de griep prik?'. En dat verandert dus niet door

corona. Een derde zegt de vaccinatie net als voorgaande jaren wel te nemen. 2% geeft aan gewoonlijk de griep prik wel te nemen, maar nu niet. De poll vraagt niet naar de reden waarom.

Toch zijn er collega's die zich wel degelijk tegen influenza laten vaccineren nu covid-19 rondwaart. 'Normaal gesproken niet, maar nu wel – vanwege corona', antwoordt 7%. Slechts 2% neemt de griep prik nu wel en anders niet vanwege een andere reden dan covid-19.

Dringend verzoek

Verpleegkundigen en verzorgenden worden verzocht zich dit keer juist wel te laten vaccineren tegen de griep. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) roept zorgpersoneel in ziekenhuizen 'dringend' op om zich massaal te laten inenten. 'We willen geen dubbele epidemie in het ziekenhuis: corona én influenza', zegt NVZ-woordvoerder Wouter van der Horst in *Het Parool*.⁵ 'Nu er nog geen vaccin tegen corona is, is de urgentie voor griepvaccinatie natuurlijk extra groot.'

Campagnes

Actiz, brancheorganisatie in de ouderenzorg en thuiszorg, ondersteunt dit standpunt. Voorgaande jaren trokken de

brancheverenigingen samen op om de griepvaccinatie onder verpleegkundigen en verzorgenden te promoten. Deze maand start hun campagne #voorkomgriep opnieuw. 'Juist nu is het belangrijk dat verpleegkundigen en verzorgenden beseffen hoe groot hun invloed is,' aldus een woordvoerder van Actiz. 'Op ouderen en chronisch zieken heeft griep veel impact, maar onderschat ook de gevolgen van ziek personeel niet.' Vorig jaar kreeg ongeveer een derde van het ziekenhuispersoneel een vaccinatie. De NVZ zou graag zien dat dat percentage dit najaar veel hoger ligt. Van der Horst: 'Om maximaal effect te hebben, zou je een vaccinatiegraad van 90% willen hebben.'⁵

De oproepen van de NVZ en Actiz krijgen bijval vanuit de ziekenhuizen. Arts-microbioloog Jean-Luc Murk van het Elisabeth-Tweesteden Ziekenhuis in Tilburg en zijn collega Bert Niesters van het UMC Groningen reageren in hetzelfde artikel in *Het Parool*.⁵ 'Door een griepgolf zou het personeel al overbelast kunnen raken, moet je nagaan als je er ook nog eens een coronagolf bij krijgt. Wij zouden het liefst zien dat iedereen een prik krijgt.'

Geen verplichting

Een dringend advies dus, maar geen

verplichting. 'Vaccineren gebeurt in Nederland natuurlijk op vrijwillige basis,' zegt ook Van der Horst. Al pleitte professor Jaap van Dissel, directeur van het RIVM en inmiddels een bekende naam in heel Nederland, vorig jaar nog wél voor een verplichting van de grieprik voor ziekenhuispersoneel. 'Dat hoort bij je professionele standaard,' was zijn argument destijds.⁶ Van Dissel licht toe: 'Eerder al betoogde ik in Nursing dat je als zorgmedewerker, dus ook als verpleegkundige, alles zou moeten aangrijpen om te voorkomen dat een al zieke patiënt door jouw handelen of nalaten daarvan, nog zieker wordt. Net als hygiënemaatregelen zouden vaccinaties, en ook de grieprik, onderdeel moeten zijn van het persoonlijk professioneel handelen. Hoeveel uitbraakjes van influenza onder kwetsbare patiënten in ziekenhuizen moeten optreden voordat we dit voor lief nemen? Het griepvaccin is zeker niet perfect, maar het is het beste wat we op dit moment hebben om griep onder zorgmedewerkers te voorkomen.'

Vorig jaar liet staatssecretaris Blokhuus van VWS een commissie onderzoeken of een verplichte griepvaccinatie in de zorg wenselijk is. Uiteindelijk werd de inenting niet verplicht, maar werd wel besloten om meer te investeren in het verspreiden van informatie over vaccineren en bescherming van kwetsbare patiëntengroepen. Overigens steeg de griepvaccinatiegraad in ziekenhuizen in griepseizoen 2019/2020 van 24% naar 33%.

Grieprik en covid-19

Van Dissel noemt het 'opmerkelijk' dat de meerderheid van de verpleegkundigen zelfs na confrontatie met de covid-19-uitbraak niet van plan is de grieprik te halen. 'Nu het SARS-CoV-2, de verwekker van covid-19, naar verwachting nog maanden zal rondgaan en luchtwegklachten veroorzaken, is het extra belangrijk zoveel mogelijk griepgevallen te voorkomen. Immers, het griepseizoen zal de druk op de teststraten belangrijk doen toenemen als griep en covid-19 door elkaar gaan lopen, en dat kunnen we door

de grieprik tenminste deels voorkomen. Ook de uitval van zorgmedewerkers die wegens luchtwegklachten - covid-19? Griep? - niet kunnen werken zal degenen die wel werken extra zwaar belasten.'

Volgens de Europese Commissie zou het vervroegen van de griepvaccinaties kunnen helpen om zo'n gelijktijdige uitbraak te voorkomen. Dit gaat Nederland niet doen, laat een woordvoerder van VWS weten. 'Op basis van historische data over griepepidemieën lijkt vervroeging van de grieprik niet zinvol. De griepvaccinatie in oktober is zo getimed dat die aansluit op het verwachte griepgolf. We zien in Nederland vaak pas een griepepidemie vanaf eind december; van september tot november circuleert influenza maar zeer beperkt. Bij vervroegd vaccineren is het waarschijnlijk dat de vaccinrespons bij gevaccineerde mensen niet meer optimaal is op het moment dat er daadwerkelijk een griepepidemie heerst.'

In België is de grieprik wel vervroegd.⁴ Risicogroepen kunnen al vanaf 15 september een vaccinatie krijgen, daarna het zorgpersoneel en mensen tussen 50 en 64 jaar. Pas op 15 november is het vaccin voor iedereen beschikbaar.

Om aan de verwachte vraag te kunnen voldoen zijn in Nederland extra veel vaccins ingekocht, voldoende voor 10% meer vaccinaties dan normaal.³ Als het

EN HET CORONAVACCIN DAN?

Overigens krijgen ziekenhuismedewerkers ook het dringende advies om zich te laten inenten tegen corona, als het vaccin er eenmaal is. Het kan uitval van personeel en dus onderbezetting voorkomen, aldus NVZ-woordvoerder Van der Horst. 'Het zou onverstandig zijn om je niet te laten vaccineren.' Ziekenhuizen kunnen medewerkers daartoe niet verplichten, maar doen wel een dringende oproep aan het personeel. Volgens de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen kunnen medewerkers die niet zijn ingeënt gewoon aan het werk als ze geen klachten hebben. 'Volg de RIVM-richtlijnen. Als je klachten hebt, blijf je thuis,' zegt de NVZ-woordvoerder.

aantal mensen dat dit jaar de grieprik komt halen nóg hoger ligt, zijn er mogelijk onvoldoende vaccins.

Noten

- 1 Hageman A. Nursing oktober 2019 > 10 veel gestelde vragen over influenza www.nursing.nl/magazine-artikelen/10-veel-gestelde-vragen-over-influenza/
- 2 Jonkers A. Nursing > Nursing oktober 2018> De grieprik: waarom zou je hem halen, en waarom niet? www.nursing.nl/magazine-artikelen/de-grieprik-komt-er-weer-aan-en-de-discussie-erover-ook/
- 3 Nursing.nl, 12 augustus 2020 > Meer animo verwacht voor grieprik vanwege corona www.nursing.nl/meer-animo-verwacht-voor-grieprik-vanwege-corona/
- 4 De Standaard: 'Griepseizoen zal mogelijk samenvallen met opflakking covid-19' www.standaard.be/cnt/dmf20200828_93123586
- 5 Het Parool: 'Nederland koopt half miljoen extra griepvaccins in voorbereiding op het najaar' > 12 augustus 2020 www.parool.nl/nederland/nederland-koopt-half-miljoen-extra-griepvaccins-in-voorbereiding-op-het-najaar-b8c765bc/
- 6 Wapenaar J > 2 oktober 2019 > 'Verplicht ziekenhuispersoneel de grieprik te halen' www.nursing.nl/verplicht-ziekenhuispersoneel-de-grieprik-te-halen/